

BİREYSEL VE TAKIM SPORU İLE İLGİLENEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNCELERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

¹Nahit ÖZDAYI ^{ABCDE}

A Çalışma Deseni (Study Design)

B Verilerin Toplanması (Data Collection)

C Veri Analizi (Statistical Analysis)

D Makalenin Hazırlanması (Manuscript Preparation)

E Maddi İmkanların Sağlanması (Funds Collection)

Özet: Bu çalışmanın amacı, bireysel ve takım sporu ile ilgilenen üniversite öğrencilerinin eleştirel düşüncelerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmaya 116 erkek (%58,0) ve 84 kadın (%42,0) olmak üzere toplam 200 öğrenci katılmıştır. Araştırmada Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmış olan California Eleştirel Düşünce Eğilimi Ölçeği (E.D.E.Ö.) kullanılmıştır. Toplanan verilerin dağılımı incelenmiş ve normal dağıldığı saptanmıştır. Bu nedenle parametrik test yöntemleriyle istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, spor branşı, tuttuğu takıma bağlılığı, aktif sporculuk durumu ve anne eğitim durumu ile eleştirel düşünce eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Baba eğitim durumu ile öğrencilerin eleştirel düşünce eğilimleri arasında ise, istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmıştır ($F_{2,981} p=0,03<0,05$). Sonuç olarak, öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, spor branşı, tuttuğu takıma bağlılığı, aktif sporculuk durumu ve anne eğitim durumunun onların eleştirel düşünce eğilimleri açısından anlamlı bir fark yaratmadığı söylenebilir. Fakat baba eğitim durumuna göre öğrencilerin eleştirel düşünce eğilimleri arasında fark olduğundan belirleyici bir unsur olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: eleştirel düşünce eğilim, öğrenci, üniversite

¹ Sorumlu yazar, Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, nahitozdayi@balikesir.edu.tr

EXAMINATION OF CRITICAL THINKINGS OF INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS PARTICIPANT UNIVERSITY STUDENTS IN TERMS OF SOME DEMOGRAPHIC VARIABLES

Abstract: The aim of this study was to examine the critical thinking tendencies of university students who are interested in individual and team sport in terms of demographic variables. The study was conducted with 200 students, 116 males (58.0%) and 84 females (42.0%). In the study to collect data Turkish version of California critical thinking tendency scale was used. The distribution of the collected data was investigated and normal distribution was determined. For this reason, statistical analysis was performed with parametric test methods. According to the results of the study, there was no statistically significant difference on the variable critical thinking tendency according to gender, age, sports branch, commitment to the team, active sport participation and the mother education status ($p>0.05$). However, there was a statistically significant difference according to father education status ($F_{2,981} p=0.033<0.05$). As a result, it can be said that gender, age, sports branch, commitment to the team, active sport participation and mother education status do not make any significant difference on the variable critical thinking tendency. However, because of there was a significant difference according to the educational level of the father, it was thought that father education status is one of the determinants of the students' critical thinking tendencies engaging in individual or team sports.

Key Words: critical thinking tendency, university student

Summary

Aim: The aim of this study was to examine the critical thinking tendencies of university students who are interested in individual and team sport in terms of demographic variables. **Introduction:** Critical thinking is one of the goals of contemporary civilian education systems and a source of democracy (Kuzgun, 2001) because new ideas or different perspectives cannot be expected in cases where critical thinking does not take action (Chaffee, 2000). However, in the civilized world, it has become obligatory to educate people who are flexible, questioning, interested in issues outside their own field, aware of prejudices, and adopting universal values (Munzur, 1999; Kuzgun 2001). When questioning critical thinking as a process, Schafersman (1991) explained critical thinking as a logical, reliable, prudent thinking and robust evidence search process when deciding what to believe, what to do. When the studies on the critical dimension of thinking were examined, Cheung, Rudowicz, Lang, Yue and Kwan (2001) reported that the children of upper class families had higher levels of critical thinking and complex learning tendencies than children of lower class families; they found that their inner motivation was higher. Students should be able to comprehend the events from a different point of view, develop their empathy ability and take a critical thinking structure from the moment they begin their education. It is thought that there are great benefits in the development of critical thinking in order for development and change to be realized and to provide effective inquiry. **Method:** The study was conducted with 200 students, 116 males (58.0%) and 84 females (42.0%). The study was designed as a cross sectional study. In the study to collect data Turkish version of California critical thinking tendency scale was used. The Turkish version of the scale was done Kokdemir in 2003. The scale has 51 items and 6 factors. However, present study was conducted with total item points. In the analyses of the data first normality tests were applied to examine the distribution of the collected data. As the number of data was more than 29, the Shapiro-Wilk result was examined as the result of the test was found to be significant ($0.005 < 0.05$). Then, another normality test method Skewness-Basism (Skewness = 0.436; Kurtosis = -0.100) were calculated. As the skewness and kurtosis values were between -2 and +2 we decided to use parametric tests. **Findings:** According to the results of the study, there was no statistically significant difference on the variable critical thinking tendency according to the gender, age, sports branch, commitment to the team, active sport participation and the mother

education status ($p>0.05$). However, there was a statistically significant difference according to father education status ($F_{2, 981} p=0.033<0.05$). **Conclusion:** As a result, it can be said that gender, age, sports branch, commitment to the team, active sport participation and mother education status do not make significant difference on the critical thinking tendencies of individual and team sport participant university students. However, because of there was a significant difference according to the educational level of the father, it was thought that father education status is one of the determinants of the students' critical thinking tendencies engaging in individual or team sports. **Suggestions:** The concept of criticism is an important phenomenon. It has the quality of developing the person. Therefore, it is considered that individuals will develop the society by determining the status of their criticism skills. So, more research shall be done to determine the factors that are effective in the development of critical thinking tendency. Also, future studies can focus on different research groups, and multi-cultural cross sectional studies.

1.GİRİŞ

Eleştirel düşünme günümüz uygar eğitim sistemlerinin hedefleri arasında yer alan ve demokrasinin kaynağında yatan bir kavramdır (Kuzgun, 2001). Eleştirel düşünmenin harekete geçmediği hallerde yeni görüşlerin ya da değişik bakış açılarının ortaya çıkması beklenemez (Chaffee, 2000). Hâlbuki uygar dünyada esnek düşünebilen, sorgulayıcı, kendi alanı dışındaki konulara ilgi gösteren, önyargıların farkında olan, evrensel değerleri özümsemiş kişilerin yetişmesi zorunlu hale gelmiştir (Munzur, 1999; Kuzgun 2001).

Süreç olarak eleştirel düşünce sorgulandığında, Schafersman (1991) eleştirel düşünmeyi mantıklı, güvenilir, sağduyulu düşünmek ve neye inanacağına, ne yapacağına karar verirken sağlam kanıtlar arama süreci olarak açıklamıştır. Cüceloğlu (1993) ise, kendi düşünce süreçlerimizin bilincinde olarak, farklı kişilerin düşünce süzgeçlerinden geçenleri göz önünde bulundurup kendimizi ve çevremizdeki yaşananları anlayabilmeyi gaye edinen aktif ve organize bir zihinsel süreç olarak ifade etmektedir. Kişiler eleştirel bir bakış açısına sahipse; kendilerine olan güvenleri yüksek, duygu ve düşüncelerini net olarak ifade edebilen, çağdaş bir yapıda olup, cesaretli olan akla uygun kararlar veren, önyargıları olmayan, çevresindeki olaylara daha net bakabilen kişiler olarak tanımlanmaktadırlar (Branch, 2001; Ennis, 1991; Facione ve Sanchez, 1994; Şahinel, 2002).

Düşünmenin eleştirel boyutu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, Cheung, Rudowicz, Lang, Yue ve Kwan (2001) üniversite öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada üst sınıf aileden gelen çocukların eleştirel düşünme ve karmaşık öğrenme eğilimlerinin alt sınıf ailelerin çocuklarından yüksek olduğunu, ayrıca üst sınıf ailelerin çocuklarının içsel güdülenmelerinin daha yüksek olduğu bulmuşlardır. Walker ve Finney (1999) yükseköğretimde eleştirel düşünmenin araştırma becerilerini nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmışlar, eleştirel düşünmenin eleştirel farkındalığı artırdığını ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını bulmuşlardır. Reed ve Kromrey (2001) eleştirel düşünme ilkelerine göre islenen tarih derslerinin, Hanley

(1995) ayrı bir ders saatinde verilen eleştirel düşünme becerilerinin eleştirel düşünmeyi artırdığını belirtmektedirler.

Öğrencilerin eğitim hayatlarına başladıkları andan itibaren farklı bir bakış açısıyla olayları kavrayabilmeli, empati yeteneğini geliştirebilmeli ve eleştirel düşünce yapısına bürünebilmelidir. Gelişimin ve değişimin olabilmesi ve etkin bir sorgulama özelliğinin bireylere kazandırılması için de eleştirel düşüncenin geliştirilmesinde büyük yararlar olduğunu düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı; Bireysel ve takım sporu ile ilgilenen üniversite öğrencilerinin eleştirel düşüncelerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesidir. Farklı branş ve kategoride mücadele eden üniversite öğrencilerinin spor ortamından yani katılım sağladıkları sportif yeteneklerini sergiledikleri alanlarda ne kadar ve ne ölçüde etkilendiklerini öğrenmemiz önem arz etmektedir. Bu sebeple farklı spor branşlarında yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. MATERYAL VE METOT

Çalışmanın ana ve alt problemlerinin çözümünüyle alakalı proseslerin neler olduğu bu bölümde açıklanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması, analizi ve çözümlenmesi ele alınmıştır.

Evren Örnekleme: Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde yükseköğretimde eğitim alan takım ve bireysel sporlar ile uğraşan öğrenciler oluştururken örneklemini ise basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiş üniversite eğitimine devam eden araştırmaya gönüllü olarak katılan 200 öğrenci oluşturmaktadır

Veri Toplama Aracı: Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden en yaygın (Douglas ve Connor, 2003, s.169) olarak kullanılan ve elde edilen verilerin kolay analiz edilebilir olması (Altunışık ve ark., 2007) nedeniyle anket tekniği uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler yer alırken ikinci bölümde ise, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ölçmeye yönelik Kökdemir (2003) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmış olan California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (California Eleştirel Düşünce Eğilimi Ölçeği: E.D.E.Ö.) kullanılmıştır. Ölçek 51 ifade ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Kökdemir (2003, s. 71) ölçeğin alt boyutları olmasına karşın toplam puan üzerinden analiz yapmanın mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle araştırmada ölçeğin toplam puanı üzerinden işlem yapılmıştır. Ölçeğin likert hali "1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kısmen Katılmıyorum, 4: Kısmen Katılıyorum, 5: Katılıyorum, 6: Tamamen Katılıyorum" olarak yer almaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Chronbach Alpha analizi uygulanmıştır. Uygulama sonucuna göre 51 ifadenin güvenilirliği $\alpha=0,942$ 'dir. Bu sonuç ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2016, s. 941).

Veri Dağılımı: Toplanan verilerin dağılımını incelemek üzere normallik testleri uygulanmıştır. Veri sayısı 29'dan fazla olduğu için Shapiro-Wilk sonucu incelemeye alınmış (Kalaycı vd., 2006, s.10), test sonucunda elde edilen değer 0,05'ten küçük olduğu için ($0,005 > 0,05$) verilerin normal dağılmadığı anlaşılmıştır. Bir diğer normallik test yöntemi olan Çarpıklık-Basıklık (Skewness=0,436; Kurtosis=-0,100)'a bakıldığında ise, değerler -2 ile +2 arasında olduğu için (Brown, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2013) verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Buna göre araştırmada kullanılacak istatistik analizler parametrik test yöntemleriyle incelenmiştir.

Araştırma kapsamında şu soruya cevap aranmaktadır;

- ✓ “Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri dikkate alındığında eleştirel düşüncelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?”

Araştırmada Sınanan Hipotezler;

- ✓ **H₁:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₂:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- ✓ **H₃:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile spor branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₄:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile tutulan takıma bağlılık durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₅:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile aktif spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₆:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile anne eğitim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₇:** Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile baba eğitim durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3.BULGULAR

Elde edilen veriler hareketle öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin ortaya koyulması için frekans (f) ve yüzde (%) değerleri incelenmiştir. Normal dağılıma uygun olan E.D.Ö. verileri parametrik analiz yöntemleriyle incelenmiştir. İki'den az gruplar ile E.D.Ö. arasındaki farkı tespit etmek için t testi uygulanmıştır. İki'den fazla gruplar ile E.D.Ö. arasındaki farkı tespit etmek için ANOVA testi uygulanmıştır. Çıkan farkların hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için ise post hoc testlerinden tukey uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri $p < 0,05$ düzeyinde dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	116	58,0
	Kadın	84	42,0
Yaş	18	38	19,0
	19-21	105	52,5

	22 ve üzeri	57	28,5
Spor Branşı	Takım Sporları	96	48,0
	Bireysel Sporlar	104	52,0
	Fanatik	85	42,5
Tuttuğu Takıma Bağlılığı	Genel Bağlılık	104	52,0
	Holiganist	11	5,5
	Evet	117	58,5
Aktif Sporculuk	Hayır	83	41,5
	İlkokul	64	32,0
	Ortaokul	64	32,2
Anne Eğitim Durumu	Lise	60	30,0
	Üniversite	12	6,0
	İlkokul	51	25,5
Baba Eğitim Durumu	Ortaokul	45	22,5
	Lise	70	35,0
	Üniversite	34	17,0
	Toplam	200	100

Öğrencilerin cinsiyetlerine bakıldığında erkekler 116 kişi (%58,0) ve kadınların 84 kişi (%42,0) olduğu ortaya çıkmıştır. Yaşları dikkate alındığında en kalabalık gurubun 19-21 yaş aralığı (f=105; %52,5) olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin spor branşları incelendiğinde en kalabalık gurubun 104 kişiyle (%52,0) bireysel sporlarla uğraşanların olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin tuttıkları takımlara olan bağlılıklarına göre, araştırmanın büyük çoğunluğunun genel bağlılık düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (f=104; %52,0). Öğrencilerin aktif sporculuk durumları incelendiğinde, evet diyenlerin 117 kişi (%58,5) olduğu ve hayır diyenlerin ise 83 kişi (%41,5) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına bakıldığında, üniversite eğitimi almış yalnızca 12 kişinin olduğu ortaya çıkmıştır. Baba eğitim durumunda da üniversite eğitimi almış yalnızca 34 kişinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Cinsiyeti Arasında t Testi

Ölçek	Cinsiyet	f	Ort.	SS	t	p
Eleştirel Düşünce	Erkek	116	200,47	37,749	1,844	0,067
	Kadın	84	191,42	31,547		
	Toplam	200	196,67	35,478		

Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile cinsiyeti arasında yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($t_{-1,844} p=0,067 > 0,05$). Yani erkekler ile kadınların eleştirel düşünceleri bakımından bir fark yoktur. Araştırma kapsamında sınınan "H₁: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır." hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Yaşı Arasında ANOVA Testi

Ölçek	Yaş	f	Ort.	SS	F	p
Eleştirel Düşünce	18	38	198,34	34,160	0,942	0,391
	19-21	105	199,01	38,130		
	22 ve üzeri	57	191,23	30,970		

Toplam	200	196,67	35,478
---------------	------------	---------------	---------------

F= ANOVA İkiden Fazla Gurubun Karşılaştırılması Analizi (Varyans Analizi) (p<0,05)

Araştırmada eleştirel düşünce ile yaş karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($F_{0,942} p=0,391>0,05$). Dolayısıyla eleştirel düşünceye göre yaş değişkeni açısından bir fark yoktur. Bu nedenle "**H₂**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur." hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Spor Branşları Arasında ANOVA Testi

Ölçek	Spor Branşı	f	Ort.	SS	t	p
Eleştirel Düşünce	Takım Sporları	96	196,74	37,642	0,026	0,979
	Bireysel Sporlar	104	196,61	33,540		
	Toplam	200	196,67	35,478		

Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile spor branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($t_{0,026} p=0,979>0,05$). Buradan hareketle eleştirel düşünceye göre spor branşı açısından bir fark yoktur. Çıkan sonuca göre, "**H₃**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile spor branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır." hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Tuttukları Takıma Bağlılıkları Arasında ANOVA Testi

Ölçek	T. Takıma Bağlılık	f	Ort.	SS	F	p
Eleştirel Düşünce	Fanatiklik	85	193,74	37,864	0,637	0,530
	Genel Bağlılık	104	199,39	34,047		
	Holiganist Düzey	11	193,55	30,167		
	Toplam	200	196,67	35,478		

F= ANOVA İkiden Fazla Gurubun Karşılaştırılması Analizi (Varyans Analizi) (p<0,05)

Araştırmaya katılan öğrencilerin tuttukları takıma bağlılıkları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($F_{0,637} p=0,530>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre tutulan takıma bağlılık açısından bir fark yoktur. Çıkan sonuçtan hareketle "**H₄**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile tutulan takıma bağlılık durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır." hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Algıladıkları Gelirler Arasında t Testi

Ölçek	Aktif Spor Yapma	n	Ort.	SS	T	p
Eleştirel Düşünce	Evet	117	197,29	36,492	0,293	0,770
	Hayır	83	195,80	34,196		
	Toplam	200	196,67	35,478		

t testi= Bağımsız Örneklem t Testi (p<0,05)

Öğrencilerin aktif spor yapma durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{0,293} p=0,770>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre aktif spor yapma durumu açısından bir fark yoktur. Araştırma kapsamında sınıanan "**H₅**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile aktif spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır." hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Anne Eğitim Durum Arasında ANOVA Testi

Ölçek	Anne Eğitim D.	f	Ort.	SS	F	p
Eleştirel Düşünce	İlkokul	64	202,69	35,971	1,966	0,120
	Ortaokul	64	190,94	31,360		
	Lise	60	193,58	38,091		
	Üniversite	12	210,58	35,788		
	Toplam	200	196,67	35,478		

F= ANOVA İkiden Fazla Gurubun Karşılaştırılması Analizi (Varyans Analizi) (p<0,05)

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($F_{1,966} p=0,120>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre anne eğitim durumları açısından bir fark yoktur. Çıkan sonuçtan hareketle “**H₄**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile anne eğitim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Eleştirel Düşünceleri İle Baba Eğitim Durum Arasında ANOVA Testi

Ölçek	Baba Eğitim D.	f	Ort.	SS	F	p
Eleştirel Düşünce	İlkokul	51	203,96	39,438	2,981	0,033
	Ortaokul	45	186,56	31,140		
	Lise	70	193,40	35,256		
	Üniversite	34	205,85	31,786		
	Toplam	200	196,67	35,478		

F= ANOVA İkiden Fazla Gurubun Karşılaştırılması Analizi (Varyans Analizi) (p<0,05)

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($F_{2,981} p=0,033<0,05$). Çıkan farkın hangi grupta yer aldığı post hoc testlerinden tukey testi ile saptanmaya çalışılmıştır. Ancak değerler istatistiksel olarak 0,05'ten küçük olduğu için gruplar arasındaki fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre baba eğitim durumları açısından bir fark vardır. Çıkan sonuçtan hareketle “**H₄**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile baba eğitim durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile cinsiyetleri arasında yapılan çözümleme sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($t_{-1,844} p=0,067>0,05$). Yani erkekler ile kadınların eleştirel düşünceleri bakımından bir fark yoktur. Korkmaz (2009) ilk-orta öğretim ve yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler üzerinde yapmış olduğu araştırmasında öğretmenlerin cinsiyeti ile eleştirel düşünce eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır ($t_{-0,438} p=0,663>0,05$). Alan yazın taramasında da benzer bir sonuç olarak cinsiyet ile eleştirel düşünce eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın

olmadığı ifade edildiği görülmüştür (Yeh, 1997; Aybek, 2006, s. 93; Yaman ve Yalçın, 2004, s. 46; Kökdemir, 2003, s. 85; Gelen, 2002, s. 111; Gülünay, 2016). Buna göre alan yazın sonuçlarının araştırma bulgumuzu desteklediği görülmüştür. Eleştirel düşünce eğilimine göre cinsiyetin belirleyici bir unsur olmadığı söylenebilir.

Araştırmada eleştirel düşünce ile yaş karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($F_{0,942} p=0,391>0,05$). Dolayısıyla eleştirel düşünceye göre yaş değişkeni açısından bir fark yoktur. Eleştirel düşünce eğilimine ilişkin alan yazın incelemesinde yaş değişkeni ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür (Kuvaç ve Koç, 2014; Williams ve diğerleri 2006; Şen 2009; Kürüm, 2002). Dolayısıyla yaşın eleştirel düşünce bakımından önemli bir durum olmadığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile spor branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($t_{0,026} p=0,979>0,05$). Buradan hareketle eleştirel düşünceye göre spor branşı açısından bir fark yoktur. Certel ve ark. (2011, s. 77) beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmada eleştirel düşünce eğilimi ile takım veya bireysel spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır ($F_{0,91} p=0,33>0,05$). Bu sonuç araştırma bulgumuzla örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tuttıkları takıma bağlılıkları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($F_{0,637} p=0,530>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünce eğilimine göre tutulan takıma bağlılık açısından bir fark yoktur.

Öğrencilerin aktif spor yapma durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($F_{0,293} p=0,770>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre aktif spor yapma durumu açısından bir fark yoktur. Bahadır ve diğ. (2014) öğrenciler üzerinde yapmış oldukları bir çalışmada, eleştirel düşünme eyleminden elde edilen puanların aktif sportif faaliyetler içinde bulunan öğrencilerde daha fazla olduğu ifade edilmiştir. Çıkan sonuç araştırma bulgumuzla çelişmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($F_{1,966} p=0,120>0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre anne eğitim durumları açısından bir fark yoktur. Certel ve ark. (2011, s. 77) yaptıkları bir araştırmada eleştirel düşünce eğilimi ile anne eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır ($F_{5,92} p=0,12>0,05$). Bu sonuç, araştırma bulgumuzla örtüşmemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumları ile eleştirel düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır ($F_{2,981} p=0,033<0,05$). Buradan hareketle, eleştirel düşünceye göre baba eğitim durumları açısından bir fark vardır. Buna göre, baba eğitim durumu mevcut otoritesinden ötürü öğrencilerin eleştirel düşüncesiyle paralel olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle aralarında istatistiksel olarak bir farkın çıkması beklenen bir sonuçtur. Üniversite eğitimi almış

babaların ise, diğer eğitim seviyesindeki babalara göre öğrencilerin eleştirel düşünce yapılarını daha fazla farklılaştırdığı tespit edilmiştir (Bkz. Tablo: 8). Ancak, Certel ve ark. (2011, s. 77) beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptıkları araştırmada eleştirel düşünce eğilimi ile baba eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır ($F_{5,92} p=0,21>0,05$). Bu sonuç araştırma bulgumuzla çelişmektedir.

Bu araştırma alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Eleştiri becerisi konusunda araştırma yapacaklara bir bilgi değerindedir. Sonuç olarak araştırmada “Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri dikkate alındığında eleştirel düşüncelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusu yanıtlanmıştır. Buradan hareketle sınanan hipotezler şu şekildedir;

- ✓ **H₁**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₂**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.
- ✓ **H₃**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile spor branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₄**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile tutulan takıma bağlılık durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₅**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile aktif spor yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₆**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile anne eğitim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **H₇**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile baba eğitim durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- ✓ **“H₇”**: Öğrencilerin eleştirel düşünceleri ile baba eğitim durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre babanın eğitim durumu öğrencinin eleştirel düşünce eğilimini farklılaştırmaktadır. Baba, toplumumuzda aile içinde sözü en fazla dinlenen, saygı gösterilen ve kişiliği en fazla etkileyebilecek olan kişi olarak bilinmektedir. Dolayısıyla eleştirel düşünce eğilimi bir kişilik yansıması olarak görülmektedir. Eleştirel düşünce eğiliminin bu niteliği dikkate alındığında baba eğitim seviyesi ile ilişki görülmektedir. Araştırma sonucumuzdan hareketle bu sonuç istatistiksel olarak doğrulanmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi üniversite olan babaların öğrencileri diğer eğitim seviyesindeki babalara oranla daha fazla karşılaşılmıştır. Öğrencilerin araştırma kapsamına dahil edilen diğer tanımlayıcı özellikleri dikkate alındığında, yapılan fark analizleri sonucu istatistiksel olarak önemli birer unsur olmadığı görülmüştür. Bu nedenle H₁,H₂,H₃,H₄,H₅ ve H₆ hipotezleri reddedilmiştir.

Araştırma sonuçlarından hareketle sunulacak öneriler;

- ✓ Eleştirme kavramı önemli bir olgudur. Kişiyi geliştirme niteliğine sahiptir. Bu nedenle bireylerin eleştiri becerilerinin durumunu tespit edip çıkarımlarda bulunmak toplumu geliştireceği düşünülmektedir.
- ✓ Eleştirel düşüncenin geliştirilmesi hususunda etkili olan diğer nedenlerin ortaya çıkarılması için çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Farklı toplumlarda eleştirel düşünce eğilimlerinin neler ve ne düzeyde olduğu bunun yaşadığımız çevremizdeki insanlarla karşılaştırılması yapılabilir. Buradan hareketle ülkemiz insanının eleştirel düşünce eğilimi ortaya koyularak varsa eksikliklerine yönelik eğitimler verilebilir.

5. KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya yayıncılık.
- Aybek, B. (2006). Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Bahadır, Z., Certel, Z., & Turan, B. (2014). The correlation between critical thinking disposition and internal-external locus of control of candidate students who participated in special talent examination in School of Physical Education and Sports, Ege University. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/Science, Movement and Health, 14(2), 332-338*.
- Branch, B. J. (2001). The relationship among critical thinking, clinical decision making, and clinical practica: A comparative study.
- Brown, S. (2016). Measures of Shape: Skewness and Kurtosis. Oak Road Systems. Erişim Tarihi: 23.01.2019 <https://brownmath.com/stat/shape.htm>
- Certel, Z., Çatıkkaş, F., & Yalçınkaya, M. (2011). Beden eğitimi öğretmen adaylarının duygusal zekâ ile eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 13(1), 74-81*.
- Chaffee, J. (2000). *Thinking critically*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Cheung, C. K., Rudowicz, E., Lang, G., Yue, X. D., & Kwan, A. S. (2001). Critical thinking among university students: Does the family background matter? *College Student Journal, 35(4), 577-598*.
- Cüceloğlu, D.(1993). İyi düşün doğru karar ver. İstanbul: Sitem Yayıncılık
- Douglas, L., & Connor, R. (2003). Attitudes to service quality–the expectation gap. *Nutrition & Food Science, 33(4), 165-172*.
- Ennis, R. (1991). Critical thinking: A streamlined conception. *Teaching philosophy, 14(1), 5-24*.
- Facione, N. C., Facione, P. A., & Sanchez, C. A. (1994). Critical thinking disposition as a measure of competent clinical judgment: The development of the California Critical Thinking Disposition Inventory. *Journal of Nursing Education, 33(8), 345-350*.

Gelen, İ. (2002). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde düşünme becerilerini kazandırma yeterliklerinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10).

Gülünay, Y.İ. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ile problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Karabük Üniversitesi örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı*, Ankara.

Hanley, G. L. (1995). Teaching critical thinking: Focusing on metacognitive skills and problem solving. *Teaching of Psychology*, 22(1), 68-72.

Kalaycı, Ş. (2006). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri [SPSS applied multivariate statistical techniques]. *Ankara, Turkey: Asil Yayın Dağıtım*.

Karagöz, Y. (2015). Spss 22 uygulamalı biyoistatistik, 2. Basım, Ankara, Nobel Yayınevi.

Korkmaz, Ö. (2009). Öğretmenlerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-13.

Kökdemir, D., Verme, B. D. K., & Çözme, P. (2003). Yayınlanmamış doktora tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.

Kuvaç, M., & Koc, I. (2014). Fen bilgisi öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri: İstanbul Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Education*, 3(2), 46-59.

Kuzgun, Y. (2001). Demokrasi Eğitimi. Yayınlanmamış Ders Notları: *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara*.

Kürüm, D. (2002). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme gücü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. *Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir*.

Munzur, F. (1999). Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında eleştirel düşünme eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara*.

Reed, J. H., & Kromrey, J. D. (2001). Teaching critical thinking in a community college history course: Empirical evidence from infusing Paul's model. *College Student Journal*, 35(2), 201-201.

Schafersman, S. D. (1991). An introduction to critical thinking.

Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme*, Ankara: PEGEM Akademi.

Şen, Ü. (2009). Türkçe öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 1(2), 69-89.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics, 6th edn Boston. Ma: Pearson.

Yaman, S., & Yalçın, N. (2005). Fen bilgisi öğretiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisine etkisi. *İlköğretim Online*, 4(1).

Yeh, Y. C. (1997). *Teacher training for critical thinking instruction via a computer simulation* (pp. 1-208). University of Virginia.

Walker, P., & Finney, N. (1999). Skill development and critical thinking in higher education. *Teaching in Higher Education*, 4(4), 531-547.

Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (1), 42 -54, 2019

www.sportifbakis.com

E-ISSN: 2148-905X

doi: 10.33468/sbsebd.80

url: <https://doi.org/10.33468/sbsebd.80>

Williams, K. B., Schmidt, C., Tilliss, T. S., Wilkins, K., & Glasnapp, D. R. (2006). Predictive validity of critical thinking skills and disposition for the national board dental hygiene examination: a preliminary investigation. *Journal of Dental Education*, 70(5), 536-544.

Makale Geliş (Submitted) : 15.01.2019
Makale Kabul (Accepted) : 20.03.2019